

Środki publiczne

doc. dr Marek Grzybowski
Katedra Prawa Finansowego
listopad 2019

Środki publiczne

- Pojęcie kluczowe dla ustawy z 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych
- synonim środków finansowych na cele publiczne
- brak definicji legalnej

Próba definicji

zbiorcze oznaczenie różnych pod względem prawnym przychodów i dochodów gromadzonych w budżecie państwa i w budżetach jednostek samorządu terytorialnego oraz ujmowanych w planach finansowych jednostek sektora finansów publicznych, a przeznaczonych na wydatki i rozchody publiczne

Podziały środków publicznych

- kryterium metody finansowania oraz natury prawnej i finansowej środków publicznych
- kryterium prawne → oparte na tytule publicznoprawnym lub prywatnoprawnym
- kryterium sposobu wyrażanie i realizacji

Wpływy bezzwrotne

- dochody publiczne – wpływy, które zwiększają wartość majątku publicznego
  - podatki, opłaty oraz środki o charakterze bezzwrotnej pomocy
- wpływy, które dochodami nie są (zatem są przychodami), gdyż nie zwiększają wartości majątku publicznego
  - np. wpływy ze sprzedaży majątku podmiotów zaliczanych do sektora finansów publicznych

Wpływy zwrotne

- różne formy zaciągania długu publicznego (kredyty, pożyczki, emisja papierów wartościowych)
- w momencie ich otrzymania zwiększają się możliwości wydatkowe sektora finansów publicznych
- jednocześnie zmniejszają one możliwości wydatkowe w przyszłości

Podział według kryterium prawnego

- Wpływy oparte na tytule publicznoprawnym
  - państwo jako władca
- Wpływy oparte na tytule prywatnoprawnym
  - państwo jako właściciel

Podział według kryterium sposobu wyrażanie i realizacji

- pieniężne
- niepieniężne

Podział środków publicznych (I)

- dochody publiczne
  - daniny publiczne (podatki i inne świadczenia pieniężne → odrębne ustawy) oraz
  - pozostałe dochody określone w ust. 2 art. 5
- środki pochodzące z budżetu UE, niepodlegające zwrotowi
środki z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA),
środki, o których mowa w art. 3b ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2018 r. poz. 1307 i 1669) oraz inne środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi

Podział środków publicznych (II)

- środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi, inne niż wymienione w pkt 2 art. 5
- przychody budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz innych jednostek sektora finansów publicznych pochodzące:
  - ze sprzedaży papierów wartościowych,
  - z prywatyzacji majątku Skarbu Państwa oraz majątku jednostek samorządu terytorialnego – obejmują dochody ze sprzedaży akcji lub udziałów skomercjalizowanych przedsiębiorstw, dochody ze sprzedaży przedsiębiorstwa w całości lub w części oraz z tytułu odpłatności za korzystanie z przedsiębiorstwa sprywatyzowanego w ramach prywatyzacji bezpośredniej,
  - ze spłat pożyczek i kredytów, udzielonych ze środków publicznych,
  - z otrzymanych pożyczek i kredytów,
  - z innych operacji finansowych
- przychody jednostek zaliczonych do sektora finansów publicznych pochodzące z prowadzonej przez nie działalności oraz pochodzące z innych źródeł
- do przychodów budżetu państwa zalicza się także środki przekazane z rachunków depozytowych Ministra Finansów, o których mowa w art. 83a, na inne rachunki Ministra Finansów

Ustawowy wykaz dochodów (I)

- Dochodami publicznymi są:
  - **daniny publiczne**, do których zalicza się: podatki, składki, opłaty, wpłaty z zysku przedsiębiorstw państwowych i jednoosobowych spółek Skarbu Państwa, a także inne świadczenia pieniężne, których obowiązek ponoszenia na rzecz państwa, jednostek samorządu terytorialnego, państwowych funduszy celowych oraz innych jednostek sektora finansów publicznych wynika z odrębnych ustaw;
  - **inne dochody budżetu państwa**, jednostek samorządu terytorialnego oraz innych jednostek sektora finansów publicznych należne na podstawie odrębnych ustaw lub umów międzynarodowych;

Ustawowy wykaz dochodów (II)

- wpływy ze sprzedaży wyrobów i usług świadczonych przez jednostki sektora finansów publicznych;
- dochody z mienia jednostek sektora finansów publicznych, do których zalicza się w szczególności:
  - wpływy z umów najmu, dzierżawy i innych umów o podobnym charakterze,
  - odsetki od środków na rachunkach bankowych,
  - odsetki od udzielonych pożyczek i od posiadanych papierów wartościowych,
  - dywidendy z tytułu posiadanych praw majątkowych;
- spadki, zapisy i darowizny w postaci pieniężnej na rzecz jednostek sektora finansów publicznych;
- odszkodowania należne jednostkom sektora finansów publicznych;
- kwoty uzyskane przez jednostki sektora finansów publicznych z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji;
- dochody ze sprzedaży majątku, rzeczy i praw, niestanowiące przychodów w rozumieniu ust. 1 pkt 4 lit. a i b.

Klasyfikacje doktrynalne dochodów

podmioty, od których są pobierane
rodzaj budżetu
funkcje dochodów
ostateczny lub nieostateczny pobór
wzajemne świadczenie lub jego brak
możliwość egzekwowania
sposób ustalania
ogólne i indywidualne
źródło poboru podatku

Elementy stałe podatku

- zasadniczość
- bezzwrotność
- nieodpłatność
- przymusowość
- jednostronność ustalenia
- ogólność

Elementy zmienne podatku

- Podmiot podatku
- Przedmiot podatku
- Podstawa opodatkowania
- Stawki podatku
- Warunki płatności

Podmioty zobowiązane

podatnik

płatnik

inkasent

następca prawny

osoba trzecia

Przedmiot podatku

stan faktyczny lub prawny, z którego zaistnieniem obowiązujące prawo (ustawa) łączy obowiązek podatkowy

– typowe przedmioty podatku:

- przychód
- dochód
- majątek
- wydatek

Podstawa opodatkowania

- Kwantyfikacja przedmiotu opodatkowania
  - wartościowa
  - ilościowa

Stawki podatkowe

Rodzaje stawek podatkowych:

- kwotowe i procentowe
- Proporcjonalne, progresywne i regresywne

W ramach stawek progresywnych:

- progresywna globalna
- progresywna szczeblowa

Progresja globalna

<u>podstawa w zł</u> <u>podatku</u>	<u>stawka w %</u>	<u>wysokość</u>
do 100	10	10 zł
od 101 do 500	20	100 zł
od 501 do 2000	30	600 zł
od 2001 do 3000	40	1.200 zł
od 3001 do 5000	50	2.500 zł
od 5001 3.000,60 zł	60	od

-
- A 2.000 → 600
  - B 2.100 → 840
  - wzrost podstawy opodatkowania o 100, a kwoty podatku o 240

Progresja szczeblowa (I)

<u>podstawa w zł</u>	<u>stawka w %</u>	<u>Wysokość podatku</u>
do 100	10	10 zł
od 101 do 500	20	10 zł + 20% nadwyżki ponad 100
od 501 do 2000	30	90 zł + 30% nadwyżki ponad 500
od 2001 do 3000	40	540 zł + 40% nadwyżki ponad 2000
od 3001 do 5000	50	940 zł + 50% nadwyżki ponad 3000
od 5001	60	1940 + 60% nadwyżki ponad 5000

Progresja szczeblowa (II)

<u>podstawa w zł</u>	<u>stawka w %</u>	<u>wysokość podatku</u>
do 100	10	10 zł
od 101 do 500	20	10zł + 20% nadwyżki ponad 100
od 501 do 2000	30	90 zł + 30% nadwyżki ponad 500
od 2001 do 3000	40	540 zł +40% nadwyżki ponad 2000
od 3001 do 5000	50	940 zł + 50% nadwyżki ponad 3000
od 5001	60	1940 + 60% nadwyżki ponad 5000

-
- A 2.000 → 540 zł
  - B 2.100 → 580 zł
  - wzrost podstawy opodatkowania o 100, a kwoty podatku o 40 zł

Ulgi i zwolnienia

- zwolnienie oznacza definitywne wyłączenie określonej kategorii podmiotów lub przedmiotów z opodatkowania
- ulga ma na celu jedynie redukcję obciążenia podatkowego
- zwolnienie wiąże się z zabiegiem dokonywanym na podmiocie lub przedmiocie opodatkowania
- ulga jest korektą podstawy opodatkowania, stawki lub kwoty podatku

Klasyfikacja zwolnień

- Zwolnienia o charakterze podmiotowym
  - mogą być wprowadzone wyłącznie w drodze ustawowej
  - związane najczęściej z sytuacją osobistą i ekonomiczną podatnika
- Zwolnienia przedmiotowe są wyrazem określonych preferencji gospodarczych państwa oraz zapobiegają podwójnemu opodatkowaniu

Opłaty (I)

- zawsze odpłatne
- nie zawsze ekwiwalentne

- Spełniają funkcje:
  - fiskalne
  - pozafiskalne

Cechy opłat

- nakładana przez związek publicznoprawny
- inaczej niż grzywny lub kary jest nakładana w celu pokrycia publicznych potrzeb finansowych
- stanowi rodzaj świadczenia wzajemnego na rzecz państwa lub samorządu w zamian za oferowane przez nie świadczenia lub urządzenia

Opłaty obejmują:

- opłaty związane z czynnościami urzędowymi organów państwa (administracyjne i sądowe),
- opłaty za usługi świadczone przez jednostki sektora finansów publicznych (związane z kulturą, oświatą, ochroną zdrowia),
- opłaty związane z uzyskaniem prawa (reglamentacyjne, rejestracyjne itp.)
- opłaty za prawo korzystania z dóbr natury objętych szczególną ochroną (związane z ochroną środowiska, z gospodarką odpadami, eksploatacyjne)

Dopłaty

- forma finansowej partycypacji użytkowników inwestycji publicznych w kosztach realizacji tych inwestycji.
  - Inwestycje publiczne, tj. takie z których korzystają większe grupy obywateli, finansowane mogą być albo ze środków publicznych, albo ze środków pochodzących od przyszłych użytkowników inwestycji, albo z obu tych źródeł

Przychody niebędące dochodami

- zwiększają zasób środków w dyspozycji danej jednostki, ale nie zwiększają majątku
- Poprawiają płynność, ale pociągają za sobą obciążenie
  - przychody zwrotne uzyskiwane głównie poprzez zaciąganie długu publicznego
  - przychody (wpływy) z prywatyzacji

Podział środków publicznych

- Zgodnie z art. 6 środki publiczne przeznacza się na:
  - wydatki publiczne (wydatki podmiotów zaliczonych do sektora finansów publicznych) i
  - rozchody publiczne, w tym na rozchody budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego

Podział według źródeł

- wydatki finansowane z następujących źródeł:
  - budżetu państwa,
  - budżetów jednostek samorządu terytorialnego,
  - państwowych funduszy celowych,
  - finansowane w ramach gospodarki finansowej innych niż organy władzy publicznej podmiotów sektora finansów publicznych

Trzy grupy wydatków publicznych

- wydatki własne sektora publicznego
- wydatki redystrybucyjne
- koszty obsługi długu publicznego

Rozchody budżetu państwa

Dziela się na:

- spłaty otrzymanych pożyczek i kredytów,
- wykup papierów wartościowych,
- udzielone pożyczki i kredyty,
- płatności wynikające z odrębnych ustaw, których źródłem finansowania są przychody z prywatyzacji majątku Skarbu Państwa,
- inne operacje finansowe związane z zarządzaniem długiem publicznym i płynnością budżetu państwa,
- płatności związane z udziałami Skarbu Państwa w międzynarodowych instytucjach finansowych

Wydatki publiczne (I)

- brak legalnej definicji
- wydatkiem jest każde przeznaczenie środków publicznych, którego nie można zaliczyć do rozchodów
- „wypływy” środków pieniężnych dokonywane przez podmioty sektora finansów publicznych

Wydatki publiczne (II)

- są funkcją zadań publicznych
- państwo samo określa zadania publiczne
- państwo przyjmuje do realizacji zadania wynikające z zobowiązań międzynarodowych

Powinności państwa

- Zależą od tego czy:
  - państwo zamierza utrzymywać dotychczasowy poziom rozmiarów i struktury wydatków publicznych,
  - państwo chce zmieniać wydatki publiczne
    - zwiększać rozmiary
    - zmniejszać rozmiary
    - zmieniać strukturę wewnętrzną
  - Państwo zamierza doskonalić system efektywności wydatków publicznych

Powinności o charakterze stałym

- nie zwiększać bez potrzeby zadań
- dążyć do zawężania zakresu finansów publicznych
- nie tworzyć nowych tytułów prawnych wydatków publicznych
- kształtować optymalną politykę finansową
- tworzyć gwarancje efektywności wydatków
- określić model odpowiedzialności prawnej w dziedzinie wydatków publicznych

Prawo Adolfa Wagnera

- mówi o stałym wzroście wydatków publicznych (względnych w odniesieniu do PKB i bezwzględnych)
- następuje stały wzrost bezwzględnych wartości wydatków publicznych
  - Prawo Wagnera ma się w Polsce dobrze

Zmiany zakresu wydatków publicznych po 1989 roku

- nie były radykalne
  - terapia szokowa znalazła częściową osłonę swych skutków społecznych
  - długo obowiązywała Konstytucja z 1952 roku z nie zmienionym zakresem zobowiązań państwa
  - Konstytucja z 1997 roku wprowadziła ustrój społecznej gospodarki rynkowej

Klasyfikacja wydatków budżetowych

- dotacje i subwencje
- świadczenia na rzecz osób fizycznych
- wydatki bieżące jednostek budżetowych
- wydatki majątkowe
- wydatki na realizację programów finansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), w tym wydatki budżetu środków europejskich
- środki własne Unii Europejskiej

Struktura wydatków publicznych (I)

z ekonomicznego punktu widzenia:

- **wydatki finalne (rzeczywiste)**, ponoszone przez podmioty gospodarki budżetowej w związku z realizowanymi przez nie zadaniami (wynagrodzenia, uposażenia oraz składki od nich naliczane, wydatki na zakup towarów i usług)
- **wydatki transferowe** (subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego, subwencje dla partii politycznych, emerytury, renty, zasiłki, odprawy, diety itp.)

Struktura wydatków publicznych (II)

- wydatki prawnie zdeterminowane
  - adresowane do konkretnych podmiotów
- wydatki elastyczne
  - nieadresowane do konkretnych podmiotów

Wydatki prawnie zdeterminowane (I)

- subwencje dla jednostek samorządu terytorialnego,
- dotacje na finansowanie dróg,
- koszty obsługi długu publicznego (krajowego i zagranicznego),
- dotacje na ubezpieczenie społeczne, w tym składki na ubezpieczenia zdrowotne finansowane z budżetu państwa oraz świadczenia rodzinne i pielęgnacyjne oraz alimentacyjne

Wydatki prawnie zdeterminowane (II)

- wydatki na potrzeby obronne
- wydatki na potrzeby wymiaru sprawiedliwości
- wydatki na organy władzy publicznej wymienione w art. 139 ust. 2 (tzw. autonomia budżetowa)
- składki do budżetu UE

Negatywna ocena struktury wydatków publicznych

Przyczyny:

- wysoki udział wydatków sztywnych,
- niepokojąco niskie są wydatki majątkowe
- ciągle wzrastają wydatki na obsługę długu publicznego
- na zasilenie systemu ubezpieczeń społecznych łącznie przeznaczają się z roku na rok więcej wydatków publicznych
- Polska wydaje na zasilenie jst 20% swych wydatków publicznych, a tymczasem jst $\frac{3}{4}$ posiadanych środków wydają na wynagrodzenia i składki ubezpieczeniowe

Konieczna reforma wydatków publicznych

- nowa klasyfikacja wydatków
- nowy system planowania wydatków
- przegląd zadań publicznych i weryfikacja rozmiarów wydatków publicznych
- pełna harmonizacja prawa polskiego z prawem unijnym
- zmiana źródeł finansowania
- dokonywanie pomiarów efektywności wydatków publicznych

Problemy legislacyjne

- Związane z reformą wydatków publicznych
  - świadczenia objęte reżimem tzw. praw nabytych
  - finansowanie celów krajowych lub zagranicznych
  - przeznaczanie środków na finansowanie konsumpcji zbiorowej lub indywidualnej
  - prawnie zdeterminowane i elastyczne
  - bieżące, majątkowe lub związane z obsługą długu publicznego

Subwencje i dotacje

Cechy wspólne:

- charakter prawny przysporzenia na rzecz osób trzecich, dokonywany z budżetu podmiotu publicznego;
- jednostronny charakter tego przysporzenia, tj. bez obowiązku świadczenia wzajemnego.
- bezzwrotność przysporzenia;
- władczy i publicznoprawny charakter stosunku dotowania i subwencjonowania

Trzy rodzaje subwencji

- subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego
- subwencje z budżetu państwa na działalność statutową, wypłacane partiom politycznym, które w wyborach otrzymały co najmniej 3% głosów, oraz koalicjom wyborczym, które w tych samych wyborach przekroczyły próg 6% głosów
- subwencje dla uczelni publicznych

Definicja legalna dotacji

podlegające szczególnym zasadom rozliczenia środki z budżetu państwa, budżetu jednostek samorządu terytorialnego oraz państwowych funduszy celowych przeznaczone na podstawie ustawy o finansach publicznych, odrębnych ustaw lub umów międzynarodowych, na finansowanie lub dofinansowanie zadania publicznego

Konieczne elementy definicji

- beneficjent
- przeznaczenie, termin dysponowania
- właściwy organ (donator)
- tryb przyznawania i wypłacania
- sposób i termin rozliczenie się beneficjenta przed organem z wykorzystania dotacji

Zwrot dotacji

Potrzeba określenia:

- przesłanek, powodujących powstanie obowiązku zwrotu
- sposobów obliczenia odsetek (jak od zaległości podatkowych)
- kwestii dochodzenia przez organ wykonania – windykacja obowiązku zwrotu dotacji

Klasyfikacja dotacji

- Dotacje celowe
- Dotacje podmiotowe
- Dotacje przedmiotowe

Dotacje celowe

Dotacje celowe są to środki przeznaczone m.in. na:

1) finansowanie lub dofinansowanie:

- zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego [ustawami](#),
- ustawowo określonych zadań, w tym zadań z zakresu mecenatu państwa nad kulturą, realizowanych przez jednostki inne niż jednostki samorządu terytorialnego,
- bieżących zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego,
- zadań agencji wykonawczych, o których mowa w art. 21 ust. 1 pkt 3 lit. b,
- zadań zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym,
- kosztów realizacji inwestycji;

2) dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych w zakresie określonym w odrębnych ustawach

Dotacje podmiotowe

Dotacje podmiotowe obejmują środki dla podmiotu wskazanego w odrębnej ustawie lub w umowie międzynarodowej, wyłącznie na dofinansowanie działalności bieżącej w zakresie określonym w odrębnej ustawie lub umowie międzynarodowej

Dotacje przedmiotowe

1. Dotacje przedmiotowe są to środki przeznaczone na dopłaty do określonych rodzajów wyrobów lub usług, kalkulowane według stawek jednostkowych.

2. Dotacje przedmiotowe mogą być udzielane na podstawie odrębnych ustaw lub przepisów Unii Europejskiej:

1) dla przedsiębiorców wytwarzających określone rodzaje wyrobów lub świadczących określone rodzaje usług,

2) dla podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa

- z uwzględnieniem ich równoprawności.

Udzielanie lub przekazywanie dotacji

pięć możliwych form prawnych:

- umowy cywilnoprawne,
- decyzje administracyjne,
- porozumienia administracyjne,
- inne czynności z zakresu administracji publicznej, a także
- czynności faktyczne, polegające na przekazaniu środków dotacji należnej beneficjentowi z mocy samego prawa.

Świadczenia na rzecz osób fizycznych

wydatki budżetu państwa kierowane,
na podstawie odrębnych przepisów,
bezpośrednio lub pośrednio do osób
fizycznych, a niebędące wynagrodzeniem
za świadczoną pracę

Wydatki bieżące jednostek budżetowych

- **wydatki osobowe** - wynagrodzenia i uposażenia osób zatrudnionych w państwowych jednostkach budżetowych oraz składki naliczane od tych wynagrodzeń i uposażeń;
- **wydatki rzeczowe - zakupy towarów i usług**, z uwzględnieniem zasady, że zawieranie umów, których przedmiotem są usługi, dostawy lub roboty budowlane następuje na zasadach określonych w przepisach o zamówieniach publicznych (por. art. 3 ust. 4 u.f.p.).
- **koszty utrzymania oraz inne wydatki** – związane z funkcjonowaniem jednostek budżetowych i realizacją ich statutowych zadań
- **koszty zadań zleconych** do realizacji jednostkom zaliczanym i niezaliczanym do sektora finansów publicznych, z wyłączeniem organizacji pozarządowych.

Wydatki majątkowe

- wydatki na zakup i objęcie akcji oraz wniesienie wkładów
- wydatki inwestycyjne państwowych jednostek budżetowych oraz dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji realizowanych przez inne jednostki

Obsługa długu publicznego

- oprocentowanie i dyskonto od skarbowych papierów wartościowych,
- oprocentowanie zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz wypłat związanych z udzielonymi przez Skarb Państwa poręczeniami i gwarancjami, a także
- koszty związane z emisją skarbowych papierów wartościowych

Dwie formy oprocentowania

- bezpośrednio płatności odsetkowe
- tzw. dyskonto

Wpłaty do budżetu Unii Europejskiej

- udział we wpływach z ceł, opłat rolnych i cukrowych;
- środki obliczone na podstawie podatku od towarów i usług, zgodnie z metodologią wynikającą z przepisów Unii Europejskiej;
- środki obliczone na podstawie wartości rocznego dochodu narodowego brutto;
- odsetki i kary za nieterminowe lub nieprawidłowo naliczone płatności

Przeznaczenie wydatków budżetu państwa

- funkcjonowanie organów władzy publicznej, w tym organów administracji rządowej, organów kontroli i ochrony prawa oraz sądów i trybunałów;
- zadania wykonywane przez administrację rządową;
- subwencje ogólne dla jednostek samorządu terytorialnego;
- dotacje dla jednostek samorządu terytorialnego;
- wpłaty do budżetu Unii Europejskiej, zwane dalej „środkami własnymi Unii Europejskiej”;
- subwencje dla partii politycznych;
- dotacje na zadania określone odrębnymi ustawami;
- obsługę długu publicznego;
- wkład krajowy na realizację programów finansowanych z udziałem środków europejskich lub środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 3, 5 i 6.

Dyscyplina finansów publicznych (I)

Po stronie udzielającego dotacji naruszeniem jest:

- przekazanie dotacji z naruszeniem zasad lub trybu jej udzielania;
- nierozliczenie lub nieterminowe rozliczenie przekazanej dotacji;
- nieustalenie kwoty dotacji podlegającej zwrotowi do budżetu państwa

Dyscyplina finansów publicznych (II)

Po stronie beneficjenta dotacji naruszeniem jest:

- wydatkowanie dotacji niezgodnie z przeznaczeniem określonym przez udzielającego dotację;
- nierozliczenie lub nieterminowe rozliczenie przekazanej dotacji;
- niedokonanie zwrotu dotacji w należnej wysokości lub nieterminowe dokonanie zwrotu tej dotacji